

του Παναγιώτη Σωτήρη

Η παρουσίαση του προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ από τον Αλέξη Τσίπρα στη ΔΕΘ στις 13 και 14 Σεπτέμβρη έδειξε με τον πιο σαφή τρόπο τα όρια μιας λογικής διαρκούς προσαρμογής στο ασφυκτικό πλαίσιο που ορίζει η ΕΕ και οι δανειακές συμβάσεις. Το αποτέλεσμα είναι ένα πρόγραμμα που ευαγγελίζεται ουσιαστικά μια «λιτότητα με ανθρώπινο πρόσωπο» - και αυτό στην καλύτερη των περιπτώσεων γιατί υπάρχει και το ενδεχόμενο ούτε αυτό να συμβεί. Εδώ να ξεκαθαρίσω κάτι: δεν ξεκινώ από τη

λογική ότι σήμερα αφετηρία μιας σύγχρονης αριστερής πολιτικής είναι να εξαγγείλει απλώς κάποιος την επανάσταση και την κατάργηση των καπιταλιστικών σχέσεων ιδιοκτησίας και παραγωγής.

Αφετηρία πρέπει να είναι μια πολιτική πλήρους απασχόλησης, αξιοπρεπούς διαβίωσης και εξόδου από ένα φαύλο κύκλο ύφεσης - ανεργίας - λιτότητας, για να μπορέσεις πάνω σε αυτό να διαμορφώσεις δυνατότητες επαναστατικού μετασχηματισμού σε όλες τις όψεις της κοινωνικής ζωής. Ακόμη πιο συγκεκριμένα: όντως αυτό που καταρχάς χρειαζόμαστε τώρα είναι ένα «σοκ απασχόλησης και ζήτησης», όσο «κεϋνσιανό» και εάν ακούγεται αυτό, το οποίο όμως απαιτεί σήμερα μια πολιτική ρήξης με τις δυνάμεις του κεφαλαίου και τους διεθνείς οργανισμούς όπως η ΕΕ και το ΔΝΤ.

Αυτό σήμερα αναγκαστικά σημαίνει μια πολύ μεγάλη αύξηση της δημόσιας δαπάνης, αφού άλλος εξωγενής παράγοντας για το αναγκαίο σοκ απασχόλησης και ζήτησης δεν υπάρχει. Αυτή η αύξηση της δημόσιας δαπάνης θα πρέπει να στραφεί στη δημιουργία ενός πολύ μεγάλου αριθμού μόνιμων θέσεων απασχόλησης στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, στην αποκατάσταση των κοινωφελών λειτουργιών του κράτους (που με τη σειρά τους θα δημιουργήσει και επιπλέον θέσεις απασχόλησης) καθώς και στη γενναία επέκταση και επανακατοχύρωση των κοινωνικών μεταβιβάσεων (επιδόματα κ.λπ.).

Αυτό θα αντιστρέψει την κοινωνική καταστροφή, θα μειώσει την ανεργία δραστικά, θα τονώσει την οικονομική δραστηριότητα και θα επιτρέψει στη συνέχεια τον πραγματικό κοινωνικό μετασχηματισμό. Μόνο που αυτό δεν μπορεί να γίνει ούτε μέσα στις δεσμεύσεις της ευρωζώνης ούτε μέσα στους ασφυκτικούς περιορισμούς που θέτει σήμερα η ΕΕ, τόσο σε επίπεδο «δανειακών συμβάσεων» όσο και σε επίπεδο γενικού πλαισίου. Αντίθετα, απαιτεί μια σειρά από συγκεκριμένα βήματα:

- Ανάκτηση νομισματικής κυριαρχίας (εθνικό νόμισμα), ρήξη με όλες τις δεσμεύσεις δημοσιονομικής πειθαρχίας της ΕΕ και άμεση επιλογή μιας πολιτικής «ελλειμμάτων» (δηλαδή επένδυσης στην απασχόληση και στο μέλλον) με χρήση των εργαλείων που προσφέρει η νομισματική κυριαρχία (αυτό που οι καθεστωτικοί γραφιάδες ονομάζουν «τύπωμα χρήματος» αγνοώντας το πώς λειτουργεί η οικονομία).
- Εθνικοποίηση των τραπεζών, χωρίς αποζημίωση, με επίκληση της τεράστιας δημόσιας χρηματοδότησης που έχουν λάβει, έτσι ώστε και να αποφευχθούν προβλήματα στη διαδικασία εξόδου από το ευρώ, αλλά και για να συνεισφέρουν στην αύξηση της δημόσιας δαπάνης. Επιπλέον, μόνο μια τέτοια εθνικοποίηση του τραπεζικού συστήματος υπό δημοκρατικό κοινωνικό έλεγχο μπορεί να επιτρέψει φιλολαϊκή λύση στο πρόβλημα της υπερχρέωσης των νοικοκυριών και πραγματική «σεισάχθεια» με παράλληλη πολύ πιο επιθετική πολιτική στους μεγαλοφειλέτες.
- Εθνικοποίηση παράλληλα των στρατηγικών επιχειρήσεων, ώστε να υπάρχει βελτίωση των υποδομών και αύξηση της απασχόλησης.
- Αποκατάσταση των εργασιακών δικαιωμάτων και των μισθών και των συλλογικών συμβάσεων με παράλληλο περιορισμό του «διευθυντικού δικαιώματος» ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος να οδηγηθούμε σε επιπλέον απολύσεις στο όνομα των υψηλότερων μισθών.

- Γενναία αναδιανομή εισοδήματος για την κάλυψη των δημοσιονομικών αναγκών, ιδίως από τη στιγμή που θα διακοπεί η χρηματοδότηση από την ΕΕ. Αυτό σημαίνει φορολογική τομή: μεγάλη αύξηση της φορολογίας των επιχειρήσεων, φορολογία του πλούτου, φορολογία της μεγάλης περιουσίας

- Κατοχύρωση - σε πείσμα του «ιερού» δικαιώματος στην ιδιοκτησία - της δυνατότητας κλειστές και υπερχρεωμένες επιχειρήσεις να αποδοθούν στους εργαζομένους για να μπορέσει και η ανεργία να καταπολεμηθεί και ο παραγωγικός ιστός να σταματήσει να διαλύεται.

Αντί όμως γι' αυτά τα άμεσα και αναγκαία μέτρα τι ακούσαμε στο πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ; Καταρχάς έναν τεράστιο ύμνο στον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Μάριο Ντράγκι, και την ευρωπαϊκή εκδοχή «ποσοτικής χαλάρωσης» και επεκτατικής νομισματικής πολιτικής. Μόνο που ο Ντράγκι δεν είναι αριστερός, δεν είναι μαρξιστής, δεν είναι φιλολαϊκός, αλλά σκληρά νεοφιλελεύθερος. Απλώς, σε αντίθεση με την παρανοειδή εμμονή των Γερμανών στην περιοριστική πολιτική θέλει να έχουν ρευστότητα οι τράπεζες. Αυτό ούτε ανάπτυξη σημαίνει ούτε «χρήμα στην αγορά». Σημαίνει ότι δεν καταρρέουν οι τράπεζες και σε δεύτερο χρόνο κάποιες επιχειρήσεις παίρνουν ξανά δάνεια.

Έπειτα, είχαμε την πλήρη μετατόπιση από το στόχο της διαγραφής του χρέους στην «επαναδιαπραγμάτευσή» του. Για άλλα μια φορά ακούσαμε για τη λύση που δόθηκε στο Γερμανικό χρέος στη διάσκεψη του Λονδίνου το 1953. Μόνο που για άλλη μια φορά δεν ακούσαμε την διευκρίνιση ότι η Διάσκεψη του Λονδίνου αποφάσισε την αποπληρωμή του 50% του συνολικού γερμανικού χρέους και όχι τη διαγραφή του. Όμως, η διακήρυξη για αναδιαπραγμάτευση του χρέους παραβιάζει ανοιχτές θύρες, καθώς, ούτως ή άλλως, το ελληνικό χρέος επρόκειτο να αναδιαρθρωθεί, με πρωτοβουλία των δανειστών, της ΕΕ και του ΔΝΤ, και προφανώς σε συνδυασμό με την επιβολή νέων μνημονίων. Χωρίς άμεση παύση πληρωμών στο χρέος και χωρίς διαγραφή και όχι απλώς επιμήκυνση, η ελληνική οικονομία θα έχει μια διαρκή αιμορραγία που δεν θα επιτρέπει καμιά κοινωνική πολιτική. Ακόμη χειρότερα, οποιοδήποτε «διαπραγμάτευση» χωρίς μονομερείς ενέργειες θα οδηγήσει σε ένταση της επιτήρησης και σε ενεργοποίηση όλων των μηχανισμών εποπτείας που έχει η ΕΕ.

Αυτό συνδυάζεται με την επιμονή ότι χρηματοδοτική λύση είναι το ΕΣΠΑ. Δυστυχώς λίγα πράγματα περισσότερο απέχουν από την αλήθεια. Καταρχάς, το ΕΣΠΑ ήδη έχει δείξει τα όρια του ως προς την καταπολέμηση της ανεργίας, μια που και τώρα τρέχουν πλήθος δράσεων. Έπειτα το ΕΣΠΑ έχει ορισμένα γνωρίσματα που το κάνουν ανταγωνιστικό προς κάθε «κοινωνική πολιτική»: εμπεριέχει μόνο ελαστικές σχέσεις απασχόλησης, πολύ μεγάλη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και διαπραγμάτευση με την ΕΕ πάνω στις κεντρικές κατευθύνσεις, κοινώς εάν δεν έχει στις μεγάλες δράσεις εγγυημένα χρήματα για γερμανικές επενδύσεις, ΕΣΠΑ δεν δίνεται. Το κυριότερο: ποια εγγύηση υπάρχει ότι θα δοθεί ΕΣΠΑ, εάν υποθέσουμε ότι μια αριστερή κυβέρνηση τολμά ρήξεις; Μήπως είναι πολύ πιο πιθανό οι ηγετικοί σχηματισμοί της ΕΕ να σταματήσουν τις χρηματοδοτικές ροές ακριβώς ως μέσο πίεσης; Πώς μπορεί μια υποτιθέμενα αριστερή κυβέρνηση να κάνει σχεδιασμό με βάση την καλή θέληση αυτών που μας έφεραν ως εδώ;

Το ίδιο ισχύει για το διαβόητο «μαξιλάρι» του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, δηλαδή το ποσό που ήταν προορισμένο για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών αλλά δεν χρησιμοποιήθηκε και διατηρείται ως «μαξιλάρι» ασφαλείας για τυχόν νέα κρίση. Εδώ τα πράγματα είναι ακόμη πιο κωμικοτραγικά, καθώς η βεβαιότητα της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ ότι θα μας το δώσουν οι Ευρωπαίοι για να ανασυγκροτήσουμε πρακτικά την ΕΤΒΑ και την Αγροτική (ως αναπτυξιακές τράπεζες ειδικού σκοπού) και για να φτιάξουμε «bad bank» για το ιδιωτικό χρέος, προσκρούει στην επίμονη άρνηση των Ευρωπαίων να το παραχωρήσουν ακόμη και στον πολύ πιο υποταγμένο Σαμαρά που παρακαλάει από καιρό να καλυφθεί έτσι το «δημοσιονομικό κενό». Τι θα αλλάξει και θα μας το παραχωρήσουν;

Ως προς τη φορολογική πολιτική - που προφανώς είναι το κρίσιμο πεδίο για την αύξηση της δημόσιας δαπάνης - στην πραγματικότητα δεν έχουμε τίποτα άλλο παρά μία παραλλαγή του σχήματος του

διακανονισμού χρέους, που σε διάφορες παραλλαγές έχει δοκιμαστεί με στόχο την είσπραξη μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών, με παράλληλη προσπάθεια για καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της εισφοροδιαφυγής. Καμιά αντίρρηση σε όλα αυτά, μόνο που δεν συνιστούν ανατροπή στη φορολογική πολιτική. Για παράδειγμα, θα υπάρξει πολιτική μεγάλης αύξησης των φορολογικών συντελεστών στα εταιρικά κέρδη και στα υψηλά εισοδήματα; Η καταπολέμηση της ασυλίας των off-shore θα είναι πραγματική ή θα συνεχίσουμε να έχουμε βίλλες στο Πόρτο Χέλι δηλωμένες ως έδρες επιχειρήσεων; Η καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής θα είναι πραγματική ή θα κυριαρχήσει η λογική να αφήνουμε τους «μικρομεσαίους» να εισφοροδιαφεύγουν για μην καταρρεύσουν; Η φορολόγηση του πλούτου και η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής θα έχει ως όριο την απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων και επιχειρήσεων υπέρ του δημόσιου συμφέροντος, ή απλώς θα έχουμε αλληπάλληλους κύκλους «ρυθμίσεων»;

Ούτε είναι τυχαίο ότι ο στόχος για την καταπολέμηση της ανεργίας περιορίζεται σε 300.000 θέσεις εργασίας, όταν μετράμε πάνω από 1,3 εκατομμύρια ανέργους (1,5 αν συνυπολογίσουμε αυτούς που έχουν φύγει από τη χώρα). Δεν μειώνω την αξία οποιασδήποτε νέας θέσης εργασίας, αλλά είναι σαφές ότι απαιτείται άλλης κλίμακας «σοκ απασχόλησης», πολύ πέραν των ορίων του κάθε ΕΣΠΑ. Επιπλέον, ακόμη και η δέσμευση για επέκταση του επιδόματος ανεργίας ορίζεται ότι θα γίνει «σταδιακά» και με «κοινωνικά κριτήρια» (άγνωστο ποια - ποιο άλλο κοινωνικό κριτήριο από την ίδια την ανεργία χρειάζεται;).

Επιπλέον, αύξηση απασχόλησης μέσω ΕΣΠΑ αναγκαστικά σημαίνει συμβάσεις ορισμένου χρόνου στο δημόσιο και επιδότηση θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Μόνο που ξέρουμε καλά και ότι η ελαστική εργασία δεν αποτελεί απάντηση στην ανεργία, την ίδια ώρα που αρκετές δεκαετίες νεοφιλελεύθερων «ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης» έχουν καταδείξει ότι η επιδότηση θέσεων εργασίας στο ιδιωτικό τομέα απλώς διευρύνει τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων και δεν οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης. Αντίθετα, π.χ. 300.000 διορισμοί, σε μόνιμες και σταθερές θέσεις στο δημόσιο τομέα, όχι μόνο θα επέτρεπαν στην ανασυγκρότηση της παιδείας, της υγείας, της πρόνοιας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των ελεγκτικών μηχανισμών, αλλά και θα δημιουργούσαν όντως πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Πώς, όμως, να γίνει αυτό όταν η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει καν δεσμευτεί για την επαναπρόσληψη όλων των απολυμένων εργαζομένων του δημοσίου και ακόμη και για την ΕΡΤ μιλάει μεν για «ανασύσταση από μηδενική βάση» αλλά όχι και για επαναπρόσληψη όλων των απολυμένων;

Όσο τώρα για το θέμα της αποκατάστασης των βασικών εργασιακών δικαιωμάτων, η θετική δέσμευση για επαναφορά του καθεστώτος του 1876/90 και των περιορισμών στις ομαδικές απολύσεις, από μόνη της δεν συνιστά άμεση βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Ο λόγος είναι ότι υπάρχει ο κίνδυνος στο όνομα των δύσκολων συνθηκών να έχουμε επανεκκίνηση των συμβάσεων αλλά από πολύ πιο χαμηλή συνθήκη, που δεν θα αντιστρέφει τις τεράστιες απώλειες των μισθωτών όλα αυτά τα χρόνια.

Αλλά και οι θεσμικές τομές χαρακτηρίζονται από χαρακτηριστική ασάφεια: γενικόλογες επικλήσεις της δημοκρατίας, της αυτοδιοίκησης και του συνδικαλισμού, χωρίς καμιά δέσμευση για πλήρη ανατροπή του αντιδραστικού πλαισίου των τελευταίων ετών. Επίμονη σιωπή στο θέμα της κατάργησης του αυταρχικού «αντιτρομοκρατικού» θεσμικού πλαισίου και της διάλυσης των παρακρατικών συμμοριών των «ειδικών αστυνομικών δυνάμεων». Καμιά δέσμευση για άμεση κατάργηση των θεσμικών εκτρωμάτων Διαμαντοπούλου - Αρβανιτόπουλου. Γενικόλογιες για ένα νέο πλαίσιο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση που θα αντικαταστήσει, κατόπιν «διαλόγου» τον «Καλλικράτη».

Είναι σαφές ότι αυτό που παρουσιάστηκε ως «ρεαλισμός» και «κοστολογημένη» πρόταση είναι στην πραγματικότητα η πλήρης μετατόπιση στα ασφυκτικά όρια της κυρίαρχης λογικής, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί μέσα στην ΕΕ και των οικονομικών και θεσμικών περιορισμών που αυτή θέτει. Μόνο που αυτό μικρή σχέση έχει με τη δυνατότητα να αλλάξουν τα πράγματα, έστω και εάν μέσα σε μια συνθήκη «μειωμένων προσδοκιών» είναι πιθανό μέρος του εκλογικού σώματος να θεωρήσει ότι αυτά αποτελούν σωσίβιο. Επιπλέον, στηρίζονται σε μια παραδοχή «ευμενούς» στάσης του μηχανισμού της ΕΕ και των

πιστωτών που κάθε άλλο παρά δεδομένη είναι• αντίθετα, όλες οι ενδείξεις συνηγορούν για το αντίθετο.

Ο κίνδυνος, επομένως, δεν είναι ότι αυτό το πρόγραμμα δεν είναι αρκούντως ανατρεπτικό. Ο κίνδυνος είναι ο αυτοεγκλωβισμός του στα όρια της κυρίαρχης λογικής να οδηγήσει στην αποτυχία, παρά το «ρεαλισμό» του, και τελικά στην παλινόρθωση της λιτότητας, χωρίς «ανθρώπινο πρόσωπο» αυτή τη φορά. Γι' αυτό το λόγο και οι δυνάμεις, τα ρεύματα, οι αγωνιστές που εμπνεύστηκαν από τις κοινωνικές και πολιτικές δυναμικές που απελευθερώθηκαν τα τελευταία χρόνια, να βάλουν πλάτη για μια άλλη συλλογική προγραμματική επεξεργασία, στηριγμένη στην εμπειρία των αγώνων και με αφετηρία την παραδοχή ότι σήμερα ο μόνος «ρεαλισμός» είναι η πεποίθηση ότι μόνο με ρήξεις και ανατροπές μπορούν να αλλάξουν τα πράγματα. Όχι με εύκολα συνθήματα, ούτε με αντικαπιταλιστικούς βερμπαλισμούς, αλλά με συγκροτημένη προσπάθεια για μια εναλλακτική αφήγηση για τον τόπο, σε ρήξη με ευρώ, χρέος, ΕΕ, μια αφήγηση συγκεκριμένη απτή και κατανοητή, ικανή να επαναφέρει την εμπιστοσύνη στις λαϊκές τάξεις ότι τα πράγματα μπορούν να είναι αλλιώς. Διαφορετικά ο συνδυασμός ανάμεσα στις μειωμένες προσδοκίες των λαϊκών μαζών και την καταναγκαστικά δεξιόστροφη λογική της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ θα βρίσκεται σε ένα γήπεδο χωρίς αντίπαλο...

Πηγή: ektosgrammis.gr